

פחד דוד

עלון שבועי בענייני פרשת שבוע

אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 08-8566233 פקס. 08-8521527
ירושלים: רח' בית וגן 8 טל. 02-6433605 פקס. 02-6433570

יו"ל ג"י מוסדות "אורות חיים ומושה" ישראל
בנשיאות בנש"ק מורינו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א
בן הצדיק המלוב"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוב"ן רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 567

משכיל לדוד

פרשת קורח

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

ובשניה עליו להכיר מיעוט ערכו ושפלותו הרבה. קרח אמנם השתמש וניצל את ייעודה של עינו האחת, ואף הכיר בגדולת ה'. אולם בעינו השניה טעה, ולא התבונן בשפלות עצמו - הוא לא השכיל להשפיל ברך וקומה לפני התורה הקדושה ולפני חכמי ישראל, ומידת הגאווה היא זו שהייתה בעוכריו להאבידו מהעולם, וזו הכוונה למעשה "עינו הטעתו". ועיקר גאוותו בא לו מחמת עושרו הגדול. ונתקיים בו הפסוק (דברים לב. טו) "וישמך ישרון ויבעט". העושר סימא את עיניו והוא זקף את כל ההצלחה שלו לעצמו.

לצערנו הרב, אנשים רבים נוהגים כדרכו של קרח. כשרע לאדם או מתרגשת עליו חליה צרה, אז יודע הוא לפנות אל ה' יתברך ולצעוק אליו, ורק אז מתעוררת האמונה בקרבנו. אולם כשטוב לו ושפע רב יורד עליו ממרומים, או אז שוכח הוא את ה' יתברך ומפנה אליו עורף, כי את הצלחותיו בחיים יודע הוא לזקוף לזכותו. ועל כך הפסוק מזוהר ואומר (דברים ח. יב-יד) "פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת ובקרך וצאנך ריביון וכסף וזהב ירבה לך... ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך". לכן התורה מצווה "וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל".

באחת מתאונות האוויר הקשות שאירעו, התרסק מטוס בלב הים ובו כמאתיים ושמונים נוסעים. מתוכם היו שלושה יהודים ובמשך כשבוע ימים ערכו השלטונות חיפושים נרחבים בכל מקום אפשרי אחר שרידי המטוס והגופות, אך לא מצאו מאומה. אחותו של אחד מנוסעי המטוס, התקשרה אלי ושאלה אותי במר ליבה כשהיא בוכה "מה כבוד הרב חושב, העוד אחי חי"? אמרתי לה "מה כבר מצפה את לשמוע ממני, הרי כל בר דעת מבין שכבר אין כל סיכוי למצוא ניצולים כשהמטוס נתון עדין במעמקי הים". לפתע ענתה לי בביטחון ואמרה "כבוד הרב! אני יהודיה ועדיין יש לי תקווה ואמונה שיתכן שאחי ימצא חי..."

התפעלתי מתשובתה וחשבתי כי באמת כך צריכה להיות אמונתו של כל יהודי, להאמין בבורא עולם שאין מעצור מבלתו להושיע. וכבר אמרו חז"ל (ברכות י.) אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. אולם על כל אדם לשאול את עצמו ולבחון, האם אמונה זו חיה ונושמת רק כשיש לו לאדם צרות ובעיות, ורק אז הוא מחפש את ה' ותולה בטחונו בו? או גם כאשר טוב לו וברוך ה' פרנסתו מצויה לו בשפע ומצבו הבריאותי מצוין - גם אז מכיר הוא את ה' ויודע שהכל ממנו יתברך... כי שמא חלילה בעינות הצלחה מסיר עצמו מאמונת ה' ואומר "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". וכל אדם באשר הוא צריך ליתן דעתו ולהתבונן בתוכחה זו.

הלקה המוסרי מעושרו של קורח

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי" (במדבר טז. א)

לא לחינם פרשת קרח נכתבה בתורה בין פרשת ציצית לבין פרשת חקת. בפרשת ציצית נאמר "וראיכם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם" ובפרשת חקת נאמר "זאת חקת התורה... אדם כי ימות באהל". ודרשו חז"ל (ברכות סג.) אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה. ואלו הם שני תנאים הכרחיים ויסודיים כדי לזכות לכתרה של תורה, ראשית - "וראיכם אותה" לראות את הקב"ה להכיר את גדולתו, לדעת אותה ולזכור את כל מצוותיו.

אולם אין די בכך, כי הנה מעשים שבכל יום הם, היות ובני אדם רואים את הציצית ואינם חשים שראייה זו פועלת ומשפיעה עליהם, אם כך היכן היא ההבטחה "וזכרתם את כל מצוות ה'" על כן באה פרשת חקת ומצריכה עוד תנאי בקבלת התורה והוא "אדם כי ימות באהל". חובת האדם להמית עצמו למען התורה ולהמעיט עצמו לפניו, ולשעבד את כל רצונותיו ושאיפותיו לכבודה של תורה. וצריך הוא להכיר את מיעוט ערכו כלפיה ולנהוג בענוה יתירה לפניו.

מצות ציצית מלמדת אותנו לזכור את גדולת ה' יתברך ולהכיר את רוממותו, אך מאידך צריך האדם לדעת להכיר גם את מיעוט ערכו ולבטל את כל מידותיו המגוננות. כי אם אמנם יכיר את גדלות ה' יתברך אולם תתנשא הגאווה בליבו ויחשיב עצמו למכובד, הרי בודאי שלא ירצה לזכור ולקיים את מצות ה'. לכן בד בבד עם הכרת רוממות השכינה, חובת האדם להשפיל ברך ולהמעיט את ערכו לפני התורה ולומדיה.

וזו הייתה רעתו של קרח, אמנם הוא היה מטועני הארון, ובודאי שהכיר את גדלות ה' יתברך, אולם מאידך לא ידע להנמיך את עצמו ולא הכיר את שפלותו של בשר ודם. הוא לא רצה לקיים את הפסוק "אדם כי ימות באהל" קשה היה לו להמית את רצונותיו האישיים לפני התורה ולפני משה רבן של כל ישראל, כי הגאווה מילאה את ליבו וטען "מדוע משה רבנו דווקא הוא אשר ימלוך ולא אני". וכיון שחסרה בו מידת הענוה ולא הכניע עצמו לפני התורה ולפני גדולי התורה - סופו של דבר שבעט בתורה ואף כפר בה' אלוהי ישראל רח"ל, כי מי שכופר ומבזה את הצדיקים כאילו הוא נועד על ה' יתברך.

וזהו שאמרו חז"ל (רש"י במדבר טז. ז.) "קרח שפיקח היה מה ראה לטעות זו? עינו הטעתו". ונראה להסביר כי שתי עיניו ניתנו לאדם. באחת מהן עליו להכיר את גדלות ה' יתברך

»» המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה לכתובת: p@hpinto.org.il ««

פרשת קורח כ"ג סיון תשע"א

ירושלים	תל אביב	באר שבע
19:13	19:29	19:29
20:30	20:33	20:31
21:05	21:15	21:13

הילולא דצדיקיא

כג - רבי יעקב פולק מלובלין	כז - רבי מאיר ב"ר יצחק,
כד - רבי מסעוד הכהן אלחדאד	אב"ד אייזנשטאדט
כה - רבי ראובן פיין,	כה - רבי ישראל זאב גוסטמאן,
ראש ישיבת תורה ודעת	ראש ישיבת נצח ישראל
כו - התנא רבי יוסי בן קיסמא	כט - רבי שלמה דאנה

אפילו מחלוקת קטנה

אריה היה מהלך ביער ועוצר את החיות שנקרו בדרכו. שאל האריה את החיה הראשונה: "הנודף מפי ריח נעים?" ענתה החיה פניה, שכן מחמת הרעב נדף מפיו ריח נורא. קצף האריה על פגיעה זו בכבוד מלך החיות, וטרף את החיה האומללה. הלך האריה הלאה ופגש בחיה אחרת, פתח את פיו ושאל: "איזה ריח נודף מפי?" למדה החיה את הלקח ואמרה: "ריח נפלא, ריח בשמים עדן... שאג האריה: "חוצפה שכזו, לשקר במצח נחושה למלך החיות! וטרף אף אותה. אבל רעבונו של האריה טרם שקט, והנה ראה מולו את השועל. פער האריה את לועו ושאל: "ואתה מה דעתך, איזה ריח נודף מפי?" השתחוה השועל הערום ואמר: "יסלח נא לי אדוני המלך, אבל אפי' סתום מזה שלושה ימים, ואיני יכול כעת להריח..."

הפטיר הרבי מדו"קוב ואמר: כך מוטב לנו לעמוד מן הצד במחלוקת מרה זו. שכן "אפינו סתום" ואיננו מסוגלים להריח ולקבוע, ובכך ננצל משיני האריות.

לא משנה היכן תגור

סיפר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל: יום אחד התברשו תושבי שכונת שערי חסד שבירושלים, בבשורה משמחת: הגה"צ רבי אהרן כהן זצ"ל (חתנו של מרן החפץ חיים) שהגיע לארץ ישראל, החליט לקבוע משכנו בשכונה. הדבר עורר התרגשות גדולה והכל קיבלו פניו בכבוד גדול והעמידו לרשותו דירה נוחה עם כל הדרוש.

והנה לאחר פרק זמן קצר של מספר חודשים, נדהמו תושבי השכונה לגלות כי רבי אהרן נעלם מהשכונה בנסיבות מסתוריות. לאחר שבוע של העדרות מבית הכנסת דפקו בדלת ביתו ומשלא נענו פתחו את הדלת והנה הבית ריק לחלוטין מכל דבר. ניסו לברר אצל השכנים שמא אי מי מהם יודע היכן רבי אהרן. אך נענו בשלילה.

הכריזו בבית הכנסת האם יש מישהו מהציבור שידוע מה התרחש אצל רבי אהרן. ואז לפתע ניגש אחד מהמתפללים, יהודי זקן, וסיפר כמסויח לפי תומו כי ראה את רבי אהרן יוצא מן השכונה לפני כשבוע עם כל מטלטליו בעגלה לעבר העיר יפו...

הדבר הכה בתדהמה את ראשי הציבור: "מה אירע לרבי אהרן שהביא אותו לעזוב את השכונה ובצורה מסתורית כל כך?"

הענין עורר פליאה עצומה להבין את פשר התעלומה. הם החליטו לשגר משלחת ליפו אל רבי אהרן לברר מה אירע,

ולנסות לשכנעו לחזור לשכונה. כאשר הגיעה המשלחת אל רבי אהרן, כך מסופר בספר "שלום רב", קיבלם בחביבות ובסבר פנים יפות, לאחר מכן המשיך ואמר להם: "כנראה אתם מתפללים בנוגע לעזיבתי הפתאומית, הנני ואסביר לכם: "כאשר באתי להפריד מחותני החפץ חיים קודם נסיעתי לארץ ישראל, שאלתי בעצתו היכן הוא ממליץ לי להתגורר בארץ הקודש, בירושלים או בצפת, או שמא בחברון או ביפו. השיב לי חותני:

לא כל כך חשוב היכן תתגורר, אך דבר אחד הבטח לי בתקיעת כף, ממקום של מחלוקת - ברח במהירות! והיה אם נקלעת למקום כזה, עזוב אותו מיד! ואכן הבטחתי זאת לחותני בתקיעת כף. והנה לאחרונה התעורר דין ודברים בבית הכנסת שבשכונתכם בנוגע למשרת הגבאות, ואז נתקפתי לפתע בחרדה עצומה: הרי אינני יכול להמשיך ולגור כאן כדי לא להכשל ח"ו בעוון החמור של העובר על הבטחה הנעשית בתקיעת כף... על כן נאלצתי לעזוב את המקום באופן מהיר ומדי."

לנגד עיניו של כל יהודי עומדים כמה תמורות אזהרה המנווטים אותו במסלולי החיים ובמשעוליהם. בין עיקרי הזכרונות שבורא העולם מצווה אותנו לזכור תדיר, בולטת האזהרה הנוקבת בפרשתינו "ולא יהיה כקורח וכעדתו" אמנם לדעת היראים (סימן שמי"ה) וכן מבואר ברמב"ן, עיקר האזהרה בפסוק "ולא יהיה כקרח ועדתו" הוא שלא יחלוק אדם ולא יערער על הכהונה, שלא יאמר "למה יעבוד כהן ואני לא אעבוד".

אלא שלאזהרה זו הסמיכו חז"ל שאר עניני מחלוקות, וכן כותב בעל היראים: לא יערער על כל אדם שניתן לו כבוד במצות היוצר, דכתיב "ולא יהיה כקרח וכעדתו" שערערו על כבוד משה ואהרן כדכתיב "ומדוע תתנשאו על קהל ה'".

ואמרו בגמרא (סנהדרין דף קו): כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו וראוי להצטרע. כתוב כאן "כאשר דיבר ה' ביד משה לו". וכתוב "ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך".

ועוד מובא במדרש: בא וראה כמה קשה המחלוקת, שכל העוזר במחלוקת הקב"ה מאבד את זכרו, שכן כתוב "ואש יצאה מאת ה'... אמר ר' ברכיה כמה קשה המחלוקת, שביט דין של מעלה אין קונסים אלא מכן עשרים שנה, ובית דין של מטה מכן י"ג. במחלוקת של קרח, תינוקות בני יומן נשרפו ונבלעו בשאל תחתית דכתיב ונשיהם ובניהם וטפם".

"אם תרצה לדעת כח השלום - כותב הגאון רבי אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל בספרו שבט מוסר - ראה בגנות המחלוקת, והגזירות המשונות המגיעות לבעלי המחלוקת.

הרי קרח, על שהחזיק במחלוקת, מת הוא ועדתו במיתה משונה, שבלעתם הארץ, מיתה שעדיין לא היתה לעולמים, ונפסק המן באותו יום, וגם תינוקות שאין בהם חטא ועוון מתו,

וגם אפילו מחט שלו נבלע בארץ (מד"ר יח-ד, יג) והאריכו הרבה זמן בגיהנם עד שבאה חנה והתפללה עליהם כמבואר בגמרא (סנהדרין קט): "אם כן ראה כמה קשה המחלוקת ושואני ומשוקץ לפני המקום".

"ואל יקל בעיניך אפילו מחלוקת קטנה - כותב השבט מוסר - משום שהשטן מצוי שם להגדילו לבעור כאש ולאכול מנפש ועד בשר וכמו שאמרו בגמרא (סנהדרין ז). היא תגרא דמיא לנהורא דבדקא דמיא וכו'. וכן מסופר (ביטוי נב.) על שני אנשים שהשטן התגרה בהם והיו במריבה גדולה עד שנזדמן רבי מאיר למקומם ועשה שלום ביניהם. ואז שמע כיצד מתאונן השטן: "וי דאפקיה רבי מאיר לההוא גברא מביתה!" כלומר: שרבי מאיר הוציאו מהבית שבו הסיתם לריב. למדנו מכאן, שהמחלוקת הולכת וגודלת עד שהשטן עושה שם חזקה. לכן אין להקל ולהחזיק אפילו במחלוקת קטנה, וצריך לבטלה מיד.

סייג לחכמה שתיקה

כאשר התלקחה אש המחלוקת בין חצרות רוז"ן וצאנז, הזהיר הרה"ק רבי מאיר מדו"קוב זצ"ל את חסידיו לעמוד מן הצד ולא להתערב. הוא המוחיש להם את חומרת הדבר בסיפור הבא:

חוד הפרשה

תולה ארץ על בלימה נצור לשונך

קלקולים גדולים

גם אין חילוק אם על מי שמספרין עליו הוא איש או אשה, גדול או קטן. ויש אנשים שנכשלו בזה, כשאחד רואה ששני נערים מכין זה את זה, הולך ואומר לאביו של אחד מהם, פלוני הכה בנך. וע"ז זה רגיל לבוא אחר כך קלקולים גדולים, שאביו של פלוני מכה אחר כך לנער קטן זה מפני גודל השנאה, ונעשה מחלוקת גדולה בין אבותיהן של הנערים. וביותר מצוי זה בבית המדרש. ("חפץ חיים")

1. מניין שאין מחזיקין במחלוקת?

2. מה הטעם לכך שמטה אהרן הוציא שקדים בדווקא?

מאוצרו של מורנו ורבנו הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מן האוצר

קורה נענש מדה כנגד מדה

בשמואל שהורה הלכה בפני רבו עלי (ברכות לא, ב) וכמעט ולא נענש אלמלי עמדה לו זכות אמו שהתפללה עליו. כך היה קרח מחשב, בן בני היוצא מומני אף הוא עתיד להיות גדול בישראל וחולק על רבו ומורה הלכה בפניו, אף אני אחלוק על משה רבי ואביא את הסנהדרין שיורו הלכה בפניו, ולא ראה יפה בשביל שהוא כיון לשמים והוא ביקש להתגדל. מכאן אמרו חכמים (אבות ד, ה) אל תעשה עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחפור בהם. וכך היה הלל אומר ודאשתמש בתגא חלף. הא למדת כל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם. ומנין אתה למד זאת?

מקרח. כסבור היה בשביל שהוא מטועני הארון וחכמתו מרובה, שהוא רשאי לעשות תורתו עטרה להתגדל בה, ולא עוד אלא שהטעתו עינו בן בנו שמואל הנביא, הלכך ביקש לעשות תורה קרדום לחפור בה ולחלוק על משה ואהרן, לפיכך נענש מדה כנגד מדה ופתחו לו חפירה מן השמים וחלף מן העולם.

אמרו רבותינו (במדב"ר יח, ג) חכם גדול היה קרח ומטועני הארון, עוד אמרו (במדב"ר יח, ה) וקרח שפקח היה מה ראה לשטות הזה?

אלא עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו: שמואל ששקול כמושה ואהרן, שנאמר (תהלים צט, ו) "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו". אמר אפשר הגדולה הזו עתידה לעמוד מומני ואני אדום. ובאמת מעודי הייתי תמה בדבר: וכי בשביל שעתידי שמואל לעמוד הימנו, היה רשאי לחלוק על משה ואהרן שכל דבריהם נאמרו על פי ד'?! אלא חשבתי לבאר ענין זה, שהרי מצינו

מן המעיין

"ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל"

(טז. לג) כה הם דבריו של רבי יצחק אבוהב זיע"א, בספרו "מנורת המאור":
...לפי שטבע מציאות בני האדם מתחייב שישבו ביחד, וישרתו אלו לאלו ויסייעו אלו לאלו בכל

עבודתם ובכל צרכיהם, על כן ישובו של עולם הוא בקירוב ריעות

ואהבה ואחזה שיש ביניהם והסכמה ודעת אחת ומשפט אחד, לפיכך כל מחלוקת שיארע ביניהם היא השחתת הישוב.

ובדברי תורה צריך חבורת תלמידים, ואם ישאו ויתנו בדבר ויחלקו בסברה לשם שמים להוציא הדבר לאמתו, זהו עבודת השם כדי שלא תצא הלכה מוטעית ויעמוד הדבר על בוריו.

ואף על פי כן שאם יארע חילוק בין התלמידים שתהא כוונתם לשם שמים להוציא אמיתת ההלכה ולא לקנתר.

והמחזיק במחלוקת אפילו בדברי תורה, מקלקל את השורה ויוצא ממנו חורבן עולם, והשלום והסבלנות נאה בכל דבר, והשי"ת יברך את עמו בשלום!

אור הזוהר

"ויתן את הקטורת וכפר על העם" (יז. יב)

אמר רבי יוסי; אין לך דבר השובר את הס"א כמו הקטורת. בא וראה מה נאמר "קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת". מה הטעם? "כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף". שהרי אין שבירה לס"א כקטורת, לפי שאין לך דבר חביב לפני הקב"ה כקטורת. היא עשויה לבטל כשפים ודברים רעים מהבית, שהרי ריח ועשן בשמים שאנשים עושים - יש בהם לבטל דברים רעים, וכל שכן הקטורת.

דבר זה גזרה הוא לפני ה'; שכל מי שמכוין וקורא בכל יום מעשה הקטורת, יציל מכל דברים רעים וכשפים שבעולם, ומכל פגעים רעים והרהור רע ומדין רע ומגפה, ולא יזקק כל היום ההוא. וצריך שיכוין בה.

(ויקהל. רי"ח)

"ואת אשר יבחר בו יקריב אליו". (טז. ה)

ידועה קושייתו של רבי צדוק הכהן מלובלין:

למה אין כל כהן מזרע הכהנים מברך בכל יום "שעשני כהן", כמו שישאל מברך "שלא עשני אשה"?

השיב על כך האדמו"ר רבי אברהם מרדכי מגור:

במכילתא שנינו, כי לפני שחטאו בני ישראל בעגל היו כולם ראויין להיות כהנים, כמו שנאמר "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", רק החטא גרם שהכהנים לבדם ייבחרו לגשת אל הקודש. נמצא אלמלי הכהן מברך "שעשני כהן", הריהו כמתכבד בקלון חברו...

ועוד תירץ: הרי זוהי גם הבטחה לעתיד לבוא, ולעת התיקון השלם הלא יתקיים הפסוק כפשוטו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים",

כל בני ישראל יהיו שווין, ולכן לא שייך לברך "שעשני כהן" - באשר בחירה זו משל השבט המיוחס לבדו איננה לעולמי עד.

"המעט מכם כי הבדיל אלקי ישראל אתכם" (טז. ט)

מפרש בעל "חתם סופר":

"המעט מכם", הרי היה לכם למעט עצמכם ולהגיע לתכלית השפלות, מדוע? "כי הבדיל א-להי ישראל אתכם" לעבודתו, וכן דרך עבדי ה' שכל שמוסיפין להם גדולה הריהם משפילים את עצמם, והנה אתם "בקשתם גם כהונה". היתכן?

"ואהרן מזה הוא כי תלינו עליו". (טז. יא)

פסוק זה נתפרש יפה בפיו של הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א, וכה הם דבריו: בגמרא מסכת עירובין (דף סה.) נאמר שהאדם ניכר בשלשה דברים: בכוסו בכיסו ובכעסו.

והנה אצל אהרן הכהן לא היה שייך לבדוקו "בכיסו" - שהרי אהרן היה מקבל את כל צרכיו הגשמיים מעם ישראל,

תרומוות ומעשרות, ראשית הגז וכדומה. "בכוסו" גם לא היה שייך לבדוקו - שכן אהרן היה מוזהר שלא לשתות יין, כנאמר: "יין ושכר אל תשת".

ובמה שנותר איפוא לבדוקו הוא "בכעסו" - ולכן אמר משה רבינו: "ואהרן מזה הוא"? כלומר באם תבקשו להכיר את אהרן "כי תלינו עליו" - בכך שתנסו להכעיסו ובכך תיכחו לדעת אם אכן הוא כועס או מעביר על מידותיו.

בדרך אבות

ממעשיהם של צדיקים

ליצנות? לא אצלנו

עד שנמאסים עליו חייו, ומעשים בכל יום. ואפילו המראים לו פנים צהובות שונאים אותו בלבם כי בדברים אלו אין אדם יכול לסובלם.

חילוק דק

דוד המלך כבר מלמד אותנו להתרחק מן הלצים: "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב".

כאמור, חז"ל התייחסו באופן קשה וחמור מאד ללצים: "ד' כיתות אינם רואים פני שכינה - כת חנפים, כת לצים, כת דוברי שקרים, כת מספרי לשון הרע" (מס' ע"ז דף"ח). ובמאמר נוסף: "כל המתלוצץ יסורים באים עליו שנא' ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם, אמר להו רבא רבנן במטותא מינייכו דלא תתלוצצו דלא ליתו יסורין עליכם" (מס' סוטה דף מ"ב).

לעומת הליצנות הפסולה, השמחה היא יסוד גדול בעבודת ה', וכמו שנאמר "עבדו את ה' בשמחה",

וכבר האשימה אותנו התורה אם לא נשמח בעבודת ה', וכפי שנאמר בתוכחה "תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל".

רבינו הרמב"ם הגדיר את החילוק שבין השמחה המבוקשת לבין הליצנות הפסולה: "כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל לא ימשך בין ובשחוק ובקלות ראש ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות השמחה, שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוונו על ההוללות והסכלות אלא על השמחה שיש בה עבודה יוצר הכל, שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה, הא למדת שהעבודה בשמחה, ואי אפשר לעבוד את השם לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות" (הל' יו"ט פ"ו ה"כ).

כיוצא בזה הגדיר המהר"ל: "הדבר שהוא היפך הכנעה וכובד ראש, כאשר ימשך האדם אחר ליצנות שהוא מעשה שחוק והיתול ודבר זה הוא אסור לגמרי".

כשניגשים להתפלל לימדונו חז"ל שאין עומדים להתפלל מתוך קלות ראש אלא מתוך כובד ראש, שזה היפך הליצנות. תפילה היא עבודה שבלב, ויסוד העבודה הוא כבוד ראש. יחד עם זה שהעבודה צריכה להיות בשמחה, צריכה היא גם כובד ראש ורצינות. כשיש ליצנות אין עבודה, וכשיש עבודה יש שמחה.

הליצנות עמדה במוקד הרוע של אירועי מדון ומחלוקת שהמיטו אסון כבד על המשתתפים. כך גם במרכז פרשתינו, כשקורח וכל עדתו נחרטו לדראון עולם בזכות מידת הליצנות.

כותב רש"י על הפסוק ויקהל

עליהם קרח - בדברי ליצנות כל הלילה

ההוא, הלך אצל השבטים ופיתה אותם וכו'. ובמדרש (שחר

טוב תהלים א) דרשו חז"ל: "ובמושב לצים לא ישב" - זה קרח שהיה מתלוצץ על משה ואהרן. מה עשה? כינס עליהם את כל הקהל שנאמר: "ויקהל קרח את כל העדה". התחיל לומר לפנים דברי ליצנות.

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, כותב בספרו אורחות יושר: יש אנשים שעונים לחבריהם בדרך לעג וליצנות וגם לגדולים מהם, וזה בא מטפשות הגאווה שחושבים שהם החכמים מכל העולם וכמו שכל שוטה חושב, וכמו שכתוב (משלי כג) "ראיתי איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו וחושב שע"ו הליצנות מחזיקים אותו לחכם,

ואינו יודע שהוא ממוש להפך והוא סימן מובהק לשטות כידוע.

והליצנות עצמה - מוסיף רבי חיים - אפילו על לא דבר היא עבירה גדולה מאוד כדברי חז"ל במדרש שיר השירים, נכנס ללב דבר של ליצנות יצא כנגדו דבר של תורה. וכן אמרו (סוטה מה). כת ליצים אין מקבלין פני שכינה וליצנות אחת דוחה מאה תוכחות ואמרו קשה היא הליצנות שתחילתה יסורים וסופה כליה (ע"ז יח:). ובירושלמי (פ"ב ברכות ה"ח) מובאים כמה מעשים נוראים שנענשו ר"ל עבור ליצנות אחת על תלמיד חכם מלבד העונשים הגדולים לעניד לבוא... "גם בעולם הזה, מי שמחקה ומתלוצץ מאנשים, סופו שכולם יחקו אותו וילעגו עליו בכל מקום שילך, שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה, וכל האנשים שונאים אותו, אפילו אשתו ובניו ומשפחתו

אנשי אמונה תולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

רבי חיים המתין בחנות, ולאחר זמן מה נכנסה אשה שהיתה לבושה ממש בפשטות. היא שאלה את הצורף על דבר מה: "כמה זה עולה?" והוא נקב לה בסכום מוזגם ביותר ביחס לגרם זהב, כיון שחשב בליבו שהיא עניה ובין כך לא תרכוש את התכשיט.

האשה התפעלה מאוד ממראה עיניה ואמרה לו: "עבודה כזאת מימי לא ראית!" היא התענינה בעוד מספר עבודות שראתה בחנות ושוב נקב הצורף בסכום עתק כשהוא מתפעל מהענין.

האשה לא התווכחה על המחיר. היא הוציאה מיד מכיסה את הסכום הגבוה שבו נקב הצורף, שילמה ויצאה מהחנות.

הצורף הביט על רבי חיים זיע"א, נשא עינו השמימה ואמר: "רבונו של עולם, אשה זו נראית כענייה ורכשה את כל התכשיטים הללו..."

"אשה זו, הסביר לו רבי חיים זיע"א - מעולם לא נתנה כסף לצדקה, על כן לא אמרתי לך כלום. אבל עתה, קח עבורך בדיוק כמה שעולה גרם זהב כפי שאתה מוכר לכלום, ואת הנותר תתן לי לצרכי צדקה".

עשה הצורף כן, ורבי חיים פנה לאותה אשה ואמר לה: הנה שילמת ביוקר, וזה ההפרש. האם את רוצה את זה חזרה, או שהסכום הנותר ילך לצדקה? השיבה האשה ואמרה: מעולם לא נתתי צדקה. ואכן רצוני שהכל ילך למטרת צדקה.

ר' א. בן סימון שביתו נשואה לנכדו של כ"ק רבי חיים פינטו זיע"א, סיפר למור"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א, שהוא עבד במרוקו כצורף זהב ומה היה פרנסתו. פעם אחת נכנס כ"ק רבי חיים פינטו זיע"א לחנותו ואמר לו: תן לי סכום כזה וכזה (כידוע, פעמים רבות היה הרב נוקב בסכום מדוייק, ואף אדם לא סירב לו, כיון שפחדו שמא יגלה את עוונותיהם. שהרי גם ידע בדיוק כמה כסף יש לאותו אדם בכיסו, ותמיד שתקו ונתנו לו). הצורף השיב לו "אין לי כסף".

תשובה זו לא מצאה חן בעיני הצדיק רבי חיים זיע"א, וכך הוא אמר לצורף: "אסור ליהודי לומר 'אין לי'. תאמר כך 'בעזרת ה', הוא יתן לי ואני אביא לך". שהרי אם אדם אומר 'אין לי', בזה הוא פותח את פיו לרעה, וכביכול אין ביכולת ה' לתת לו, ואם אין לו יפשפש במעשיו.

הצורף שמע את דברי הרב בקשב רב וקיבל את הדברים ברצון, ומיד תיקן את תשובתו ואמר לרבי: "בעז"ה ה' יתן לי היום כסף, ואני אתן לרב כמה שהרב רוצה!"

רבי חיים אכן היה שבע רצון מהנהגתו של הצורף, והודיע לו: "אני מחכה. בעוד זמן מה תבוא לכאן אשה שצריכה לחתן את בתה, והיא רוצה לקנות זהב, ותמכור לה את מה שהיא רוצה".